
Posvetovanja

Stoletje gospodarskih sprememb v Sloveniji in prelomnice 1918 - 1945 - 1991, Celje, 8. marec 1995

Inštitut za novejšo zgodovino in Zveza ekonomistov Slovenije sta letos v začetku marca v Celju pripravila posvetovanje ekonomistov in zgodovinarjev o gospodarskih spremembah v slovenskem prostoru ob velikih političnih spremembah v letih 1918, 1945 in 1991. Pomembno skupno srečanje zgodovinarjev in ekonomistov je pokazalo, da imata obe stroki veliko skupnega in bi lahko več in plodno sodelovali že doslej. Glede na zavzetost pripravljalnega odbora, ki so ga sestavljali Jasna Fischer, Žarko Lazarevič in Neven Borak, pa smo v bodoče sodelovanje obeh strok povsem prepričani.

Na posvetu je bilo predstavljenih 15 referatov. Z ekonomskega in zgodovinarskega zornega kota so bile predstavljene osnovne značilnosti in problemi slovenske gospodarske zgodovine tega stoletja. Za vse tri prelomne letnice je značilno, da so bili ukrepi in gospodarske posledice zelo podobni. V vseh treh primerjanih obdobjih so preurejali lastniško strukturo, izvajali denarne, agrarne in dolžniške reforme. Leta 1918 je Slovenija iz avstro-ogrskega gospodarstva prešla v jugoslovansko. Izvedena je bila "nacionalizacija" (pod tem izrazom so razumeli poslovenjenje lastništva), agrarna reforma, denarna reforma. Tudi leta 1945 je bila izvedena nacionalizacija, tokrat kot podržavljenje, agrarna reforma in valutna reforma. Po osamosvojitvi Slovenije zopet spreminjamo lastniško strukturo, uvedli smo svoj denar in urejamo dolžniško vprašanje.

Jasna Fischer je predstavila gospodarsko bilanco Slovenije leta 1918 ob njenem vstopu v Kraljevino SHS. Ugotavlja, da je slovenska socialna politika ob vstopu v Kraljevino SHS v mnogočem prehitela položaj drugod po državi. O značilnostih slovenske socialne politike je govoril France Kresal. Problematičnost vstopanja v nov gospodarski prostor jugoslovanske države je bila tema referata Žarka Lazareviča, prav tako je tudi Jurij Perovšek govoril o velikem preobratu v slovenskem gospodarstvu, ki ga je prinesel prehod iz Avstro-Ogrske v Kraljevino SHS. Jože Prinčič in Maruša Zagradnik sta obravnavala probleme, ki so povezani tudi s sedanostjo; po drugi svetovni vojni je nova oblast zasebnikom odvzemala premoženje na različne načine. Vzrok je lahko bil nacionalna "neprimernost" lastnika (Nemci) ali politična neprimernost (medvojni sodelavci okupatorja in razredni sovražniki). Zagradnikova se je dotaknila problematike, ki je danes politično aktualna zaradi odnosov z Italijo. Predstavila je podržavljanje premoženja

na Primorskem, kjer so bili med žrtvami tudi Italijani. Kmetijsko vprašanje po drugi vojni je predstavil Zdenko Čepič. Tudi kmetijstvo je bilo podvrženo velikim lastninskim spremembam. Sociološki vidik agrarnih sprememb, s primerjavo Slovenije in osrednje Srbije, je predstavila Mojca Novak.

Franceta Križaniča je zanimala gospodarska uspešnost slovenskih vlad od leta 1918 do danes. Socialno politiko v Sloveniji po drugi svetovni vojni do danes je predstavil Dušan Kidrič. Primerjal je razmerje med aktivnim in pasivnim prebivalstvom ter projekcijo za bodočnost. Število aktivnega prebivalstva že nekaj let pada, nasprotno pa narašča število vzdrževanega prebivalstva. Zarjan Fabjančič je v duhovitem nastopu predstavil proračun in bilanco nekdanje Avstro-Ogrske. Zanimivo je bilo razmišljanje o strukturi državnih odhodkov in prihodkov. O denarnih reformah, ki smo jim bili priča ob vseh treh prelomnicah, je spregovoril Neven Borak. Leta 1918 smo se poslovili od avstroogrske krone, leta 1945 je bilo potrebno obnoviti denarni sistem, ki ga je vojna povsem uničila. Leta 1991 pa je bilo potrebno uvesti lasten, slovenski denar. Oto Norčič je govoril o lastnini in pogledih na oblike lastnine, Franjo Štiblar o bančnih sistemih in Miran Mihelčič o različnih pogledih na upravljanje.

Pripravljavci posvetovanja so napovedali, da bodo vsa predavanja objavljena v posebni publikaciji. Prostore za posvet je gostoljubno odstopil Celjski sejem.

Bojan Balkovec